

ההחלטה בדבר הכתיב חסר הניקוד

בסיון תש"ב פרסמה הוועדה לקביעת כללי הכתב של ועד הלשון העברית את הצעה להסדרת הכתב שאינו מנוקד מצע לויוכה פומבי.¹ ההצעה הזאת כללה שני חלקים: א) כתיב בלתי מנוקד של מילים עבריות, ב) תעתק מקולעית, שהיא מכון להעתקה שמות פרטיים והבאות לוועיזות מתוך כתוב זר אל כתוב עברי.

החלק הראשון, שכמה שאלות עקרוניות בדקדוק העברי שלובות בו, עורר הדימרומים בתחום כותלי ועד הלשון ומהווצה לו. בשני כינוסים מדיעים, שערכ ועד הלשון בפומבי בחול המועד של סוכות תש"ד ובילג' בעומר של אותה שנה, נידונה בעית תיקון הכתב העברי בכללותה, והצעת הוועדה הניל בפרט, לכל צדדיה. הדעות, שהושמכו בבעיה זו, הלא הן כתובות בוכרנות-הדברים, נתפרשו בילונג'ו"רך י"ב עמ' 198-251, ושם כרך י"ג עמ' 71-94.²

עד הלשון העברית, בכינויו בילג' בעומר תש"ד, סמך את ידו על הכוון הכללי של ההצעה הניל: להנהי מלא בכתב שאינו מנוקד; אולם הוא החליט על מינוי יועדה לניסוח כללי הכתב, שמתפקידה לבחון את פרטי ההצעה ולמצוא, במידת האפשר, דרך של פשרה בין הדעות המוגדות, לפי רוח הוועיטה בשני הכניםים הנוכרים. הוועד המרכז של ועד הלשון, בישיבתו ביום כי' בתמוז תש"ד, סיפח ליועדה לקביעת כללי הכתב ארבעה חברים מן התובעים שינויים בהצעת כתיב הניל וכונן באופן זה את היועדה לניסוח כללי הכתב על פי החלטת הכינוס.

חברי ועדה זו הם: פרופ' י"ג אפשטיין, פרופ' ד"צ בנעט, פרופ' נ"ה טורטשיגר, טורטשיגר, ד"ר יעקב כהן, פרופ' י' קלונר, ד"ר י"א רבין, הא' דוד שמעוני (שמעונוביץ'). מוכרה הוא ד"ר ז' בנדחים. ברוב ישיבות הוועדה השתתפו גם ד"ר ע' אייזמן, מוכר מדעי של ועד הלשון בתל-אביב.

1. חבריה היו: פרופ' י"ג אפשטיין, ד"ר ח' בראדיזל, פרופ' ד"צ בנעט, פרופ' נ"ה טורטשיגר, פרופ' ד' לין זיל, פרופ' י' קלונר, ומוכרה ד"ר ז' בנדחים. באותה תקופה בערך פעלה בת"א ועדת מקבילה, שלא סימה את תפקידה, וחבריה היו: הא' א' אברוניין, הא' י"ד ברקוביץ', הא' אשר ברש, ד"ר יעקב כהן, הא' דוד שמעוני (שמעונוביץ'), ומוכרה הא' שי' ייבן.

2. ר' "ילונג'ו"רך י"א עמ' 232-242.

3. על דרך עבודתן של ועדות הכתב בעוד הלשון ובווייתהן ועל שאלת הכתב העברי בכלל עיין עוד ז' בנדחים "לפתרון הכתב ע"י ועד הלשון", "ילונג'ו"רך י"ג עמ' 136-142.

3א.

4. פרופ' י"ג אפשטיין לא השתתף בעבודת הוועדה המורחבת; ד"ר יעקב כהן התפטר מתפקידו לאחר ישיבתה הראשונה.

את הצעת הכללים עיבדה הוועדה בחמש ישיבות, שנטקיהם ברוחו זמן גدولים, למנ ד' בשבט תש"ה ועד כ"ד בתשרי תש"ח. בכ"ד בתשרי נתקנס הוועד המרכזי כדי לדן בכללים המוצעים, ולאחר דין מפורט אישר את פרסוםם ברבים...

וכאן המקום לחזור ולהציג, שבכללי הכתב הנΚבאים כאן שואף ועד הלשון לא דוקא ליצירת עובדות חדשות ולפרטן של הבעת התנוועות בכתב שאין עמו ניקוד פתרון הדורש ריפורמה מרתקה לכט בשיטת הניקוד כדי להתאים למבטא המקובל; אלא מטרתו היא לקבוע נוהג אחיד של כתב מלא במקומם הנගים השונים. הרוחיים היום ב הציבור. הוא שואף להקל – במידה שניתן הדבר ללא שימוש בניקוד – את ההבחנה בין צורות לשון שונות על ידי הנחת כללים פשוטים ומעטם, שאין בהם יוצאים מן הכלל במידה מרובה.

הכללים הללו הם כאמור פרי פשרה בין דעתות ומנהג כתיב שונים, פשרה שהושגה לעיתים על חשבון האחדות...

עד הלשון מקווה, שאם יקפידו המורים, הסופרים וקהל המשכילים לקיים את כללי הכתב האלה, יתגשים בעבר שנים ניסין רב, שיאפשר לחזור לבחון אותם ולשפרם. ועוד זאת: מן הנמנעות הוא להקייף בכללים ספורים את כל צורכי הכתב של הלשון, על רכבות מליה וצורתיה, לפי בחינותיה המיחודות של כל מליה, משקל וצורה. משום כך יהיו שאלות שונות – ואנו מזמנים: בגבולות מצומצמים ביתר – נתנוות לשיקול דעתו של הכותב, המשווה לנגד עיניו מטרתם של כללי הכתב האלה: התקדמות לקראות וקאלויזיה גמורה מצד אחד, והבחנה בין צורות לשון הדומות בכתב הצד אחר... לבסוף נזכיר, שנוסף על כללי הכתב האלה, המיעדים להבעת תנועות, החלטית ועד הלשון באספותו בטיזו בשבט תש"ב להמליץ על הנגאג כתיב העיצורים ש, ב, כ, פ, ה להבדילן מן ש, וכן ב, כ, פ, ה הרפות.

זב"ה

מתוך דברי ההקדמה לכללי הכתב חסר הניקוד, "לשוננו" פרק ט"ז,
תש"ח, עמ' 82-83, כלל הפתיב חסר הניקוד נתפרסמו גם בקובץ מיום
של "לשוננו לעם". זב"ה הוא זאב בן-חיים.